

OD OSLOBODENIA BIELORUSKA UPLYNULO 75 ROKOV

Luciána HOPTOVÁ

Druhá svetová vojna, jeden z najväčších a najkrvavejších vojenských konfliktov v dejinách ľudstva, zasiahla do životov miliónov ľudí z viac ako 60 krajín sveta. Jednou z týchto krajín bolo aj Bielorusko. Pre bieloruský národ sa druhá svetová vojna stala vojnou vlasteneckou. Vojna sa dotkla každej bieloruskej rodiny a vkročila do každého domu. Počas okupácie nacistickým Nemeckom prišlo Bielorusko o tretinu svojho obyvateľstva.

Dlhé tri roky (1941 – 1944) sa Bielorusko nachádzalo pod nemeckým nacistickým jarmom. „Nový poriadok“ zavádzaný Nemcami na okupovanom bieloruskom území, charakteristický svojím masovým krvavým terorom, nemal zľutovania s bieloruským národom. Nacisti páchali na bieloruskom ľude neslýchané zverstvá, pričom nešetřili ženy, ba ani deti. Koncentračné tábory, väzenia a getá sa nachádzali takmer vo všetkých oblastiach Bieloruska. Najhroznejším táborom na okupovanom bieloruskom území bol Trostenecký tábor smrti a najkrvavejším getom bolo Minské geto.

Predstavitelia nacistickej okupačnej politiky a jej domáci prisluhovači však nedokázali zlomiť duch bieloruského národa a jeho vôľu po slobode. K porážke nacistických okupantov zásadnou mierou prispelo partizánske hnutie. Právom dostalo Bielorusko počas rokov vojny názov „Partizánska republika“. Partizánske skupiny a oddiely sa začali živelné vytvárať už v prvých dňoch okupácie a v roku 1944 už v radoch partizánov bojovalo viac ako 374 tisíc ľudí.

Cesta k oslobodeniu Bieloruska sa začala v roku 1943, keď boli oslobodené prvé mestá a obce. Dňa 3. júla 1944, počas jednej z najväčších oslobodzovacích operácií druhej svetovej vojny – Bagraion, Červená armáda v spolupráci s partizánskym hnutím oslobodila hlavné mesto Bieloruska – Minsk. Posledné bieloruské mesto – Brest bolo oslobodené 28. júla 1944.

Bielorusko utrpelo počas rokov druhej svetovej vojny obrovské ľudské a materiálne straty. Vojna zanechala hlbokú stopu v histórii a mentalite bieloruského národa. Ako už bolo vyššie uvedené, v priebehu rokov 1941 – 1944 zahynul každý tretí obyvateľ Bieloruska z celkového počtu 9,2 milióna obyvateľov predvojnového Bieloruska. Zničených bolo 209 z celkového počtu 270 bieloruských miest a viac ako 9 200 obcí. Bieloruský národ si nielen po skončení druhej svetovej vojny, ale ešte aj v súčasnej dobe preto vysoko ctí ľudí, ktorí obetovali svoj život na záchranu svojej vlasti.

Tento rok oslávilo Bielorusko významné výročie. Uplynulo 75 rokov od oslobodenia Bieloruska od nacistických okupantov. Hlavné oslavy na počesť tohto výročia sa konali po celom štáte v dňoch 9. mája a 3. júla. Najprv 9. mája si v krajine pripomenuli Deň víťazstva nad fašizmom. Najväčším sviatkom je však 3. júl. Pôvodne niesol názov Deň oslobodenia Minska, od roku 1996 sa nazýva Deň nezávislosti. Súčasťou júlových osláv bola už tradične vojenská prehliadka, koncerty a bohatý kultúrny program, a to nielen v Minsku, ale na celom území Bieloruska.

Uvedené výročie sme si pripomenuli aj na území Slovenska. Veľkú zásluhu na tom malo predovšetkým Veľvyslanectvo Bieloruskej republiky v Slovenskej re-

publike. Na podnet I. A. Lečšeňu, mimoriadneho a splnomocneného Veľvyslanca Bieloruskej republiky v Slovenskej republike, pripravil Národný archív Bieloruskej republiky v spolupráci s Vojenským historickým ústavom v Bratislave výstavu pod názvom *Slováci v partizánskom hnutí na území Bieloruska: 1941 – 1944*. Jej slávnostné otvorenie sa uskutočnilo 10. apríla 2019 v Univerzitnej knižnici v Bratislave a okrem výročia oslobodenia Bieloruska bola venovaná aj 75. výročiu Slovenského národného povstania. Na výstave bolo možné pozrieť si unikátne archívne dokumenty – osobné spisy, životopisy slovenských partizánov, príkazy, záznamy z bojových akcií, atď. Samostatná časť výstavy bola venovaná Jánovi Nálepkevi, ktorý bojoval na strane partizánov na okupovanom území Bieloruska, ako aj Ukrajiny.

Veľvyslanec Bieloruska na Slovensku I. A. Lečšeňa sa k výstave vyjadril takto: „*Tou výstavou sme chceli poukázať na jeden z medzníkov spoločného hrdinstva oboch národov. Opakujem: druhá svetová vojna zasiahla prakticky všetky krajiny v Európe, predstavuje spoločný ból, spoločnú tragédiu. Ide o to, čo má, čo musí spájať všetky národy v Európe – pamätať na obeť tej vojny. A už sme o tom hovorili, že v tomto roku Bielorusko a Slovensko slávia dve spolu súvisiace výročia: 75. výročie oslobodenia Bieloruska spod nemeckých nacistických okupantov a 75. výročie Slovenského národného povstania. Tieto výročia hovoria o historických osudoch našich národov.*“¹

Odvaha a hrdinstvo bieloruského národa v rokoch druhej svetovej vojny, jeho obrovský prínos k víťazstvu nad fašizmom a nacizmom, si získali po skončení vojny celosvetové uznanie. To bolo pretavené aj do skutočnosti, keď sa Bielorusko v roku 1945 stalo zakladajúcim členom Organizácie spojených národov.

Použitá literatúra:

АБАТУРОВ В. В. – ЛИТВИН А. М. – АЗЯССКИЙ Н. Ф. и др. *Освобождение Беларуси, 1943 – 1944*. Минск: Беларуская навука, 2014. 943 с.

ИОФФЕ, Эммануил. Плечом к плечу с народами СССР. In *Беларуская думка*, 2010, № 4, с. 84-91.

ЛИЦКЕВИЧ, Олег. Геноцид белорусского народа. In *Беларуская думка*, 2009, № 4, с. 88-94.

TERAZ.SK. Lečšeňa: *Národy v Európe má spájať pamäť na obeť II. svetovej vojny*. Dostupné na internete: <<https://www7.teraz.sk/kultura/lescena-narody-v-europe-ma-spaja/405049-clanok.html>>

VELVYSLANECTVO BIELORUSKEJ REPUBLIKY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE. *Otvorenie výstavy Slováci v partizánskom hnutí na území Bieloruska: 1941 – 1944*. Dostupné na internete: <<http://slovakia.mfa.gov.by/sk/embassy/news/dfc9c-b4655a4e301.html>>

VELVYSLANECTVO BIELORUSKEJ REPUBLIKY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE. *Posolstvo prezidenta Bieloruskej republiky adresované členským štátom Organizácie spojených národov*. Dostupné na internete: <<http://slovakia.mfa.gov.by/sk/embassy/news/b9fd09aebeac90d5.html>>

1 TERAZ.SK. Lečšeňa: *Národy v Európe má spájať pamäť na obeť II. svetovej vojny*. Dostupné na internete: <<https://www7.teraz.sk/kultura/lescena-narody-v-europe-ma-spaja/405049-clanok.html>>